

Signalizácia v ochrane rastlín - 14/2020

Blyskáčik na repke olejke

Po ochladení v priebehu 14. týždňa prichádza teplé, priam letné počasie, čo výrazne urýchli vývoj repky. Čím rýchlejšie repka rozkvitne, tým kratšie bude poškodzovať puky chrobák **blyskáčik repkový** (*Meligethes aeneus*). V posledných rokoch sa ukazuje, že zásah proti tomuto škodcovi pre krátkosť času jeho škodlivosti, nie je nutný. Pri použití insekticídov sa preto riadte podľa jeho skutočného výskytu. Kritické čísla sú rôzne: keď sú zelené kvetné puky ešte zakryté je prah 1-2 imága na rastlinu, dva týždne pred kvitnutím 4 imága na rastlinu, tesne pred kvitnutím 5-6 imág na rastlinu. Počet imág sa zisťuje na 20 miestach na vrchole súkvetí 5 rastlín, spolu je to 100 súkvetí. Zvlášť sa hodnotí obvod porastu do hĺbky 50-100 m a zvlášť vnútro porastu. Odpočty robte ráno (za chladu) ak teploty cez deň dosiahli nad 12°C, odberom 100 kvetenstiev do nepriepustných vreciek. Jarná repka má prah škodlivosti 2 imága na rastlinu v štádiu puku.

Chrobák je 2 - 2,5 mm dlhý, krovky má tmavo zelené alebo modré. Nos je zakrivený a ochlpený. Larvy sú belavé, beznohé, 6 - 7 mm dlhé. Imága prezimujú plytko v pôde alebo pod lístím. Pri teplote 12°C prelietajú na repku, samičky po žere kladú vajíčka do najväčších púčikov. Samička kladie okolo 250 vajíčok. Larvy sa liahnu za 4 - 9 dní a po dospení padajú na zem, kde sa kuklia. Mladé chrobáky sa objavujú na začiatku leta, po úživnom žere na rôznych rastlinách koncom augusta prechádzajú na zimoviská. Počas zimy majú úmrtnosť až 85 - 98 %. Má jednu generáciu do roka. Škodlivosť je v tom že imága poškodzujú kvetné puky, aby sa prehrýzli k peľu, alebo do nich nakládli vajíčka, čím ich úplne znehodnotia. Imága aj larvy sa živia výlučne peľom. Po rozkvitnutí repky ich škodlivosť končí, lebo majú zabezpečený dostatok voľne prístupného peľu.

Autorizované prípravky na ošetrovanie repky ozimnej aj jarnej proti blyskáčikom sú prípravky s účinnými látkami zo skupiny pyretroidov alpha-cypermethrin **Vaztak 10 EC**, **Vaztak Active**, **Eribea**. Sú to svetlostabilné pyrethroidné insekticídy, určené proti niektorým druhom žravého a cicavého hmyzu, jeho larvám a vajíčkam. Alpha-cypermethrin účinkuje ako dotykový a požerový jed. Nie je systémovým prípravkom, a preto je potrebné dostatočné množstvo vody na zabezpečenie dobrého krycieho účinku ošetrovania. Prípravok je stabilný voči svetlu a má nízku rozpustnosť vo vode, preto má dobrý reziduálny účinok na povrchu listov. Má vysokú priľnavosť na ošetrovaných organických materiáloch a cieľovom hmyze, je odolný voči zmytiu dažďom za predpokladu, že postreková kvapalina zaschne predtým ako začne pršať. Ak chceme dosiahnuť dobrý účinok najmä v nižšej časti rastliny, musíme zabezpečiť dobré pokrytie postrekovou kvapalinou. Mechanizmus účinku spočíva v tom, že narušuje rovnováhu medzi sodíkovými a draselnými iónmi, a tým pôsobí na axiálne vedenie nervových vzruchov. Vyvoláva opakovanú depolarizáciu nervových membrán, nasledovanú kŕčami a úhynom jedinca.

Rovnako pôsobí aj cypermethrin **Sweep**, **Cyberkill 25 EC** (do 30.4.2020), **Cyberkill Max**, **Cythrín 250 EC** (do 30.4.2020), **Rafan** (do 30.4.2020), **Rafan Max**, **Supersect** (do 30.4.2020), **Supersect Max**, **Cyprin 10 EC**, **Cythrín Max** a **Sweep**.

Bulldock 25 EC obsahuje nesystémovú pyretroidnú účinnú látku beta-cyfluthrin, ktorá pôsobí ako kontaktný a požerový jed. Prípravok je určený proti cicavému a žravému hmyzu. V princípe pyretroidy pôsobia blokovaním prenosu nervových impulzov pozdĺž nervových vlákien, zabráňujú fungovaniu membrány nervových vlákien, čím narušujú nervový systém škodcov, čo vedie k ich úhynu.

Deltamethrin **Decis EW 50**, **Decis Protech**, **Delta EW 50**, **Delcaps 050 CS**, **Deltop 050 CS**, **Poleci**, **Desha 2,5 EC**, **Decision**, **Scatto**, **Decis Forte** a **Dinastia Forte** je svetlostabilný syntetický pyrethroid. Pôsobí ako dotykový a požerový jed. Nemá systémový účinok, preto je potrebné, aby boli postrekovanými rovnomerne ošetrené všetky časti rastlín.

Gamma-cyhalothrin v prípravkoch **Nexide, Rapid** je svetlo stabilný pyrethroidný insekticíd, určený proti niektorým druhom žravého a cicavého hmyzu. Pôsobí ako dotykový a požerový jed na dospelých jedincov a larvy škodlivého hmyzu. Vyznačuje sa tiež repelentným účinkom. Nemá systémový účinok, preto je potrebné aby boli pri aplikácii rovnomerne ošetrené všetky časti rastlín (predpokladom je použitie dostatočného množstva postrekovej kvapaliny). Pri vysokých teplotách (nad 23°C) účinnosť prípravku klesá.

Zeta-cypermethrin **Fury 10 EW** je syntetický pyrethroid pôsobiaci ako kontaktný a požerový jed. Nemá systémovú účinnosť a pre zabezpečenie dobrého krycieho účinku je nutné dostatočné množstvo vody.

Kaiso Sorbie, Karate Zeon 5 SC, Markate 50, Sparviero, Lambada a Gunner na báze účinnej látky lambda-cyhalothrin, ktorá patrí do skupiny syntetických svetlostabilných pyrethroidov. Rýchlo preniká do kutikuly hmyzu a spôsobuje narušenie nervového systému zasahovaním do sodíkových kanálov čím dochádza k rýchlemu úhynu hmyzu. V priebehu niekoľkých minút dochádza k dezorientácii a zastaveniu žeru, nasleduje ochrnutie a úhyn hmyzu. Protipožerový a repelentný účinok tiež prispieva k účinku ochrany plodín, zahŕňujúci prevenciu prenosu vírusov hmyzom. Vyznačuje sa rýchlou účinnosťou (knockdown efektom) a dlhým reziduálnym pôsobením. Hmyz usmrcuje ako dotykový a požerový jed.

Etofenprox **Trebon 30 EC** pôsobí na škodcov ako dotykový a požerový jed. Nie je systémový. Účinná látka etofenprox je pyretroid pôsobiaci blokovaním prenosu nervových impulzov pozdĺž nervových vlákien, čím narušuje nervový systém škodcov, čo vedie k ich úhynu. Acetamiprid **Carnadine, Mospilan 20 SP, Apis 200 SE, Aceptir 200 SE, Gazelle** a **Yoroi** pôsobí ako neurotoxikant (blokáda nikotínového ACh receptora v postsynaptickej membráne).

Esfenvalerate **Sumi-Alpha 5 EW** (len repka ozimná) pôsobí ako kontaktný a požerový jed. Je nesystémový insekticíd s čiastočne translaminárnym efektom. Mechanizmus účinku spočíva v tom, že blokuje sodíkové kanály na membránach hmyzu, v dôsledku toho je narušený prenos nervového impulzu a v konečnom dôsledku dochádza k paralýze a smrti.

Účinná látka tau-fluvalinate v prípravkoch **Mavrik** a **Evure** patrí do skupiny pyrethroidov. Pôsobí ako kontaktný a požerový jed. Mechanizmus účinku spočíva v tom, že zasahuje do nervového systému hmyzu, narúša funkciu neurónov v interakcii s biochémiou sodíka. Nemá systémový účinok, preto je potrebné, aby boli postrekom rovnomerne ošetrené všetky časti rastlín.

Avant 15 EC je kontaktný a požerový insekticíd. Účinná látka indoxacarb blokuje prenos vzruchu v neurosynapsiach. Expozícia toxickej dávky vedie v dôsledku ochrnutia k bezprostrednému zastaveniu príjmu potravy. Účinkuje tiežovicídne a ničí všetky štádia škodcu. Rýchly nástup účinku znamená významnú ochranu plodiny proti poškodeniu.

Thiacloprid **Bariard, Biscaya 240 OD, Calypso 480 SC, Ecail Ultra** patrí do skupiny chloronicotinylov. Pôsobí ako kontaktný a požerový jed, má systémový účinok spočívajúci v narušení prenosu impulzov vo vnútri nervového systému hmyzu. Mechanizmus je podobný ako u acetylcholinesterázy, avšak thiacloprid je pomaly aktivovaný. Jeho trvalé pôsobenie vedie k celkovej disfunkcii nervového systému a následne k usmrteniu. Prípravok je účinný predovšetkým proti cicavému hmyzu, ale tiež i proti žravým škodcom. Rastlinami je veľmi dobre znášaný.

Fyfanon 440 g/l EW obsahuje malathion. Je to organofosfátový širokospektrálny nesystémový insekticíd. Hubí hmyz po kontakte, pôsobí neurotoxicky.

Ukončenie používania **Nurelle cypermethrin+chlorpyrifos-methyl** je 16.4.2020. Rovnako aj čistý chlorpyrifos **Pyrifos 480 EC, Insodex 480 EC, Pirat, Dance, Helios 40 EC, chlorpyrifos-methyl Pyrinex M22, Reldan 22** majú ukončenie používania 16.4.2020.

Platí zásada neošetrovať porasty vtedy, ak sa na nich zdržiavajú včely alebo sa porasty nachádzajú v letovej dráhe včiel, po ktorej práve včely lietajú. **Vždy ošetrujte v čase, keď**

včely v porastoch a nad nimi, nie sú ! Za kvitnúcí porast navštevovaný včelami sa považuje porast, kde na 1 m² sa nachádzajú priemerne dve kvitnúce rastliny. Priemerný počet kvitnúcich rastlín vrátane kvitnúcich burín v porastoch sa zisťuje v pásoch širokých 1 m a dlhých 100 m, a to na plochách do 10 ha na piatich miestach a na plochách nad 10 ha na desiatich miestach. Ak sú podstatné rozdiely v kvitnutí niektorej časti porastu, posudzuje sa táto časť samostatne. Za kvitnúce stromy a kry sa považujú aj stromy a kry navštevované včelami pri výskyte medovice alebo mimokvetového nektáru.

V Topoľčanoch, 31.3.2020

Ing. Alena Škuciová
ÚKSÚP – OKOR Topoľčany